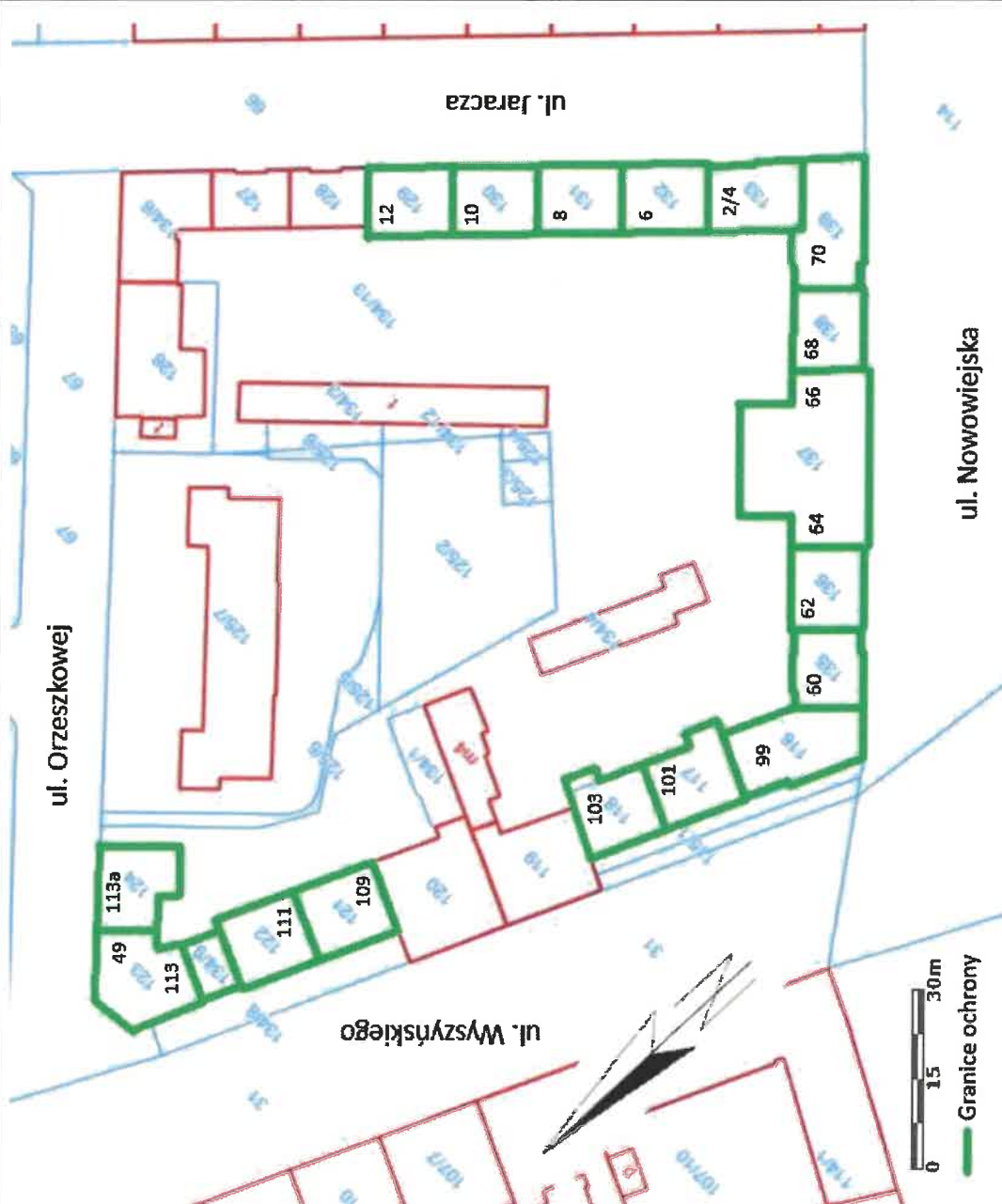

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW			3. Miejscowość
1. Nazwa	2. Czas powstania		WROCŁAW
HISTORYCZNY ZESPÓŁ BUDOWLANY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ WIEŁORODZINNEJ W KWARTALE E. ORZESZKOWEJ-S. JARACZA- NOWOWIEJSKIEJ-KARD. S. WYSZYŃSKIEGO			
9. Materiały graficzne			4. Adres (ulica, nr posesji) E. Orzeszkowej 49 S. Jaracza 2/4, 6, 8, 10 i 12 Nowowiejska 60, 62, 64, 66, 68, 70 Kard. S. Wyszyńskiego 99, 101, 103, 109, 111, 113 i 113a Bud. na dz. 134/9 nie posiada wyodrębnionego adresu (numeru policyjnego), przynależy do nr Wyszyńskiego 113
			5. Przynależność administracyjna województwo DOLNOŚLĄSKIE powiat WROCŁAWSKI gmina WROCŁAW
			6. Współrzędne geograficzne 51°07'20.1"N 17°03'10.3"E
			7. Użytkowanie obecne Mieszkalna
			8. Stan zachowania 4 – dobry

Plan sytuacyjny
(bez skali)

Historia:

Kwartal między dzisiejszymi ul. E. Orzeszkowej, S. Jaracza, Nowowiejską, Kard. S. Wyszyńskiego (dawniej *Reuter Strasse*, *Mittelfeld Weg*, *Michaelis Strasse*, *Adalbert Strasse*) znajduje się w obrębie osiedla Ołbin we Wrocławiu (włączonego w granice miasta w roku 1808), na terenie historycznego układu urbanistycznego Przedmieścia Piaskowego, stanowiącego część śródmieścia we Wrocławiu. Kwartal ten wytyczony został w I dekadzie XX w. jednak już wówczas wzdłuż dzisiejszej ul. Nowowiejskiej istniały dwa budynki pochodzące z lat 70-tych XIX w. Pierzeja wzdłuż ul. Wyszyńskiego, oraz część działek przy ul. Nowowiejskiej zabudowane została w I dekadzie XX w. Pierzeja od ul. Jaracza została zabudowana na pocz. lat 30-tych XX w. W okresie II Wojny Światowej znaczna większość zabudowy w tym kwartale uległ zniszczeniu. Zespół w swojej obecnej formie powstał w I poł. lat 50-tych XX w. Pierzeja od strony ul. Wyszyńskiego (wówczas Józefa Wieszczorka) oraz Nowowiejskiej zostały cofnięte, poprzednią linię zabudowy zachowały jedynie dwie nie zniszczone podczas wojny kamienice (Wyszyńskiego 107, 109). Zabudowa wzdłuż ul. Jaracza powstała najprawdopodobniej z częściowym wykorzystaniem murów starszych, spalonych w czasie wojny budynków. Nowa zabudowa zaprojektowana została jako jednolita, spójna, w stylu socrealistycznym, bez wizualnego rozróżnienia poszczególnych budynków. Wszystkie budynki są pięciokondygnacyjne, oprócz zabudowy wzdłuż ul. Jaracza, gdzie występują cztery kondygnacje, podpiwniczone (w kilku budynkach występują schrony) z użytkowym (częściowo mieszkalnym) poddaszem. Domy powstały w technice tradycyjnej, murowane z cegły i otynkowane, nakryte dachami dwuspadowymi krytymi dachówką ceramiczną, w układzie kalenicowym, z niewielkimi lukarnami pokrytymi blachą, zamkniętymi łukami odcinkowymi. Na elewacjach frontowych obecny jest cokół, fryz ponad partią przyziemia (wzdłuż ul. Jaracza zamiast niego występuje gzyms kordonowy), gzyms kordonowy ponad IV kondygnacją oraz gzyms koronujący. W części zespołu w partii przyziemia występują bonie pasowe, a nad drzwiami części balkonów i niektórymi oknami gzymsy odcinkowe. Na elewacjach równoważą się akcenty horyzontalne (gzymsy, bonie pasowe, fryz itp.) z elementami wertykalnymi (osie okienne, cofnięte partie elewacji itp.). Zastosowano balkony typu *porte-fenêtre* na poziomie III i IV kondygnacji z dekoracyjnymi, metaloplastycznymi balustradami. W pierzei od ul. Nowowiejskiej w przyziemiu umieszczono centralnie parterowy pawilon, szerokości osmiu osi okiennych, z oknami zamkniętymi łukami półkolistymi. Na dachu pawilonu powstał taras, z dekoracyjną balustradą. Wejścia do klatek schodowych zlokalizowane są od strony podwórza, na które prowadzą dwie duże, umieszczone na jednej osi bramy, nawiązujące formą do serliany (trójosiowe, z częścią centralną, przejazdową i bocznymi pieszymi), zamknięte dekoracyjnymi, ażurowymi, metaloplastycznymi kratami. Na elewacjach podwórzowych wejścia do klatek schodowych zaakcentowano prostymi tyńkowymi portalami, a osie okienne klatek podkreślono schodkowym obramieniem. Okna klatek schodowych są przesunięte w pionie o pół kondygnacji, wyznaczając tym rytmem elewacji. Na elewacjach tylnych występuje także gzyms kordonowy ponad partią przyziemia oraz gzyms koronujący.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Witold Głogowski

03.04.2025 r.

Witold Głogowski

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość -	Wrocław	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina -	Wrocław	HISTORYCZNY ZESPÓŁ BUDOWLANY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ W KWARTALE E. ORZESZKOWEJ-S. JARACZA-NOWOWIEJSKIEJ-KARD. S. WYSZYŃSKIEGO Orzeszkowej 49; Jaracza 2/4, 6, 8, 10 i 12; Nowowiejska 60, 62, 64, 66, 68, 70; Wyszyńskiego 99, 101, 103, 109, 111, 113 i 113a	Zagrożenia i postulaty konserwatorskie
3. Powiat -	Wrocławski		
4. Województwo -	Dolnośląskie		

Zagrożenia:

- zmiana kształtu i kompozycji dachów przez budowę nowych lukarn i okien połaciowych oraz wymianę pokrycia dachowego;
- termomodernizacje elewacji budynków zaburzające spójność zespołu, zniekształcające lub niszczące dekorację, zaburzające oryginalne proporcje elewacji itp.;
- wymiana stolarki na nową, niezgodną z oryginalnymi podziałami;
- prowadzenie prac remontowych i budowlanych bez uzgodnień z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

Postulaty konserwatorskie:

- zachować kształt i geometrię dachów, usunąć wórne przekształcenia szpecące bryłę, zachować historyczny rodzaj pokrycia dachowego;
- zachować historyczny wygląd elewacji i przywrócić go tam gdzie nastąpiły przekształcenia;
- prowadzić bieżącą konserwację;
- w przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej stosować stolarkę o historycznych podziałach, spójną dla całego zespołu;
- zachować i poddać renowacji oryginalne detale metaloplastyczne – balustrady balkonów oraz bramy wjazdowe;
- prowadzenie wszelkich prac budowlanych należy poprzedzić uzyskaniem wytycznych konserwatorskich;
- prace przy budynku prowadzić w uzgodnieniu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

Źródła:

- Die Neubauten in Breslau auf alter und neuer Baustelle von 1871 bus 1910 – Breslau 1911
- Plan der Hauptstadt Breslau – Breslau 1934
- Przeprowadzono kwerendą w Archiwum Budowlanym Wrocławia, brak materiałów polskich dotyczących przedmiotowego założenia (zachował się projekt niewielkiej inwestycji na działce pod adresem Nowowiejska 70 z 1949 r. wskazujący, że wówczas zespół jeszcze nie istniał), istnieje jednak dokumentacja niemiecka dotycząca starszej zabudowy w tym rejonie.
- https://fotopoliska.eu/Wyszynskiego_109-111_Wroclaw?map_z=18&f=2007817-foto (zdjęcie nieotynkowanych jeszcze budynków - II poł. lat 50-tych)
- https://poliska-org.pl/9795824_foto.html?idEntity=540804 (zdjęcie nieotynkowanych jeszcze budynków - II poł. lat 50-tych)
- https://poliska-org.pl/736565_foto.html?idEntity=540804 (zdjęcie nieotynkowanych jeszcze budynków - II poł. lat 50-tych)

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

03.04.2025. *Włód Gryn*

Skala: 1:1000
n2 //

